

AZ ARNYRÉTEN

Népmese

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy szegény legény: Erős Péter volt a neve. De nemhiába, hívták Erősnek, mert nem akadt ember az egész országban, aki legyőzze. Gondolja magában Erős Péter, ő bizony többet nem marad az országban, s elmegy országot-világot látni, s addig meg sem áll, amíg hozzá hasonlatos erős emberre nem talál. Megy, mendegél Erős Péter, hegyeken-völgyeken által, erdőkön-mezőkön keresztül, hét nap s hét éjjel meg sem állott, hetedik éjjel ért az aranyrétre. Arany volt ezen a réten minden fűszál, csupa színezüst s ragyogó gyémánt minden virág. Amint megy, mendegél az aranyréten, csak elejébe áll egy derék szál legény, s kérdi Pétertől:

- Hát te ki vagy s mi vagy, mit keresel itten?

- Az én nevem Erős Péter, hát téged hogy hívnak?

- No, bizony, ha Erős Péter, én meg Erős Mihály vagyok, küzdjünk meg. Többet egy szót sem szólnak, összemennek, egymásba fogódnak, még a föld is rengett, úgy megküzdölődnek. Ropogott a csontja mind a kettőnek, hullott a testükről a véres verejték, de hiába erősködtek, hét nap s hét éjjel hiába küzdölődtek, egyik a másikat nem tudta földhöz vágni.

- No - mondja Erős Péter -, látom, hogy egyforma erősek vagyunk, éppen olyan legényt kerestem, amilyen te vagy. Legyünk jó barátok.

- Itt a kezem - mondta Erős Mihály -, legyünk hát jó barátok. Ne küzdjünk többet egymással. Lesz itt úgyis mindjárt annyi katona, mint amennyi fűszál a réten, mint amennyi csillag az égen, pusztítsuk el azokat. Még jól ki sem mondta Erős Mihály, hát uramteremtőm, jönnek a katonák, ellepték a rétet, de úgy ellepték, hogy ég, föld elfeketedett belé. Nosza, nekikeserednek, botot a kezükbe, ütik-vágják a katonákat, ahol találják, leütnek százat, leütnek ezeret, de mikor azt hitték: no, most már egy sincs több - mintha csak a földből nőttek volna ki, úgy jöttek elő a katonák.

- Ennek így sohasem lesz vége, Péter. Látod-e amott azt a sátort? Abban lakik egy vén boszorkány. Ott ül egy nagy szövőszék előtt, szövi a katonákat. Gyere, pusztítsuk el a vén boszorkányt, s nem lesz több katona.

Bemennek a sátorba, s hát a vén boszorkány csakugyan ott ül a szövőszéken, hányja-veti jobbra-balra a vetőllót, s minden vetésre tíz katona ugrott ki a földből.

Nagyot rikkant Erős Péter:

- Megállj, vén boszorkány! Vége az életednek! Uccu, felugrik a boszorkány, lecsapja a vetőllót, kiugrik a sátorból, utána a legények, de egy szempillantásra úgy eltűnt a szemük elől, mintha a föld nyelte volna el. Néz erre, néz arra Erős Péter, vajon hová lehetett el a vén boszorkány.

- Gyere csak velem - mondja Mihály -, tudom én, hol lakik. Elindulnak, mennek az aranyréten. Egyszer csak mondja Mihály:

- Látod-e azt a nagy hegyet?
 - Látom.
 - Hát a hegy tetején azt a nagy fekete várat?
 - Azt is látom.
 - No, ha látod, gyere, ott lakik a boszorkány. Mennek fel a hegyen, fölérnek a várhoz, próbálnak bemenni, kerülgetik mindenfelől, de olyan magas volt, hogy oda még a madár is nehezen repült be. Próbálják a kapuját, ha ki tudnák nyitni. De azon a kapun akkora lakat volt, mint egy ház. Kinyitották volna, de nem volt mivel. Megfordulnak nagy búsan, mennek vissza a rétre. Jártak-keltek, ők sem tudták merre, s egyszerre csak szembe jön velük egy ősz öregember. Kérdi az öregember:

- Hát nektek mi bajotok, hogy olyan nagy búnak ereszkedett szegény fejetek? Mondják a legények, hogy mi bajuk: szeretnének bemenni a vén boszorkány várába, de nem tudnak.

- Azért bizony ne búsuljatok - mondja az öregember. - Menjete el a gyöngypatakhöz. Van ott egy virág, az minden éjfélkor megcsendül.

Vigyázzatok rá, s mikor a csendülését halljátok, egyszeriben szakasszátok le. Azzal a virággal csak meg kell érinteni a lakatot, mindjárt kinyílik. Megköszönik az öregembernek a jó tanácsot, mennek a gyöngypatakhöz: ott folyt keresztül az aranyrétnek éppen a kellős közepén. Járnak-kelnek a gyöngypatak partján fel s alá, s hát úgy éjfélkor csakugyan nagyot csendül a virág. De akkorát, hogy csengett bele az egész aranyrét, még azon is túl. Egyszeriben leszakasszák a virágot, szaladnak fel a hegyen, megérintik a virággal a lakatot, s hát az abban a szempillantásban megnyílik, leesik a kapuról. Nagyot döndül a kapu,

félrevágódik, s a legények bemennek. Amint mennek az udvaron, szembejön velük egy öregember s egy leány. Kérdi az öregember:

- Ugyan bizony, hogy kerültetek ide?

- Mi bizony a csengővirággal kinyitottuk a kaput - mondja Péter.

- Hát aztán minek jöttetek ide?

- Annak, hogy megöljük a vén boszorkányt.

- Bizony, ha annak jöttetek, a jó Isten vezérelt ide, mert úgy tudjátok meg, hogy az aranyrétnek én voltam eddig a királya, de az az istentelen vén boszorkány legyőzött a katonáival, aztán idehozott engem a leánnyommal együtt, s itt tart engem azóta szomorú rabságban. Amott van egy szikla, látjátok-e? Abban van egy barlang. Ott lakik a boszorkány. Amikor oda bementek, azt kérdi majd tőletek a boszorkány: éhesek vagytok-e? Ti csak feleljétek azt, hogy: éhesek vagytok. Akkor leültet az asztalához, ad nektek enni-inni, amennyi belétek fér. De jól vigyázzatok, amikor fölkel az asztaltól, s ki akar fordulni az ajtón, fogjátok meg, mert különben annyi katonát ereszt reátok, hogy míg a világ s még két nap, nem győzitek leölni. Azt mondja Péter:

- No, Mihály, én most eleget tudok. Te csak maradj itt király őfelségével. Egyedül is elvégzem én a vén boszorkány dolgát. Mihály bizony kétszer sem mondatta magának, mert erősen meg találta nézni a királykisasszonyt, aki olyan szép volt, mint égen a csillag. Elmegy Péter egyedül a barlangba. Néz erre, néz arra, nem lát senkit. Egyszerre csak a feje fölött megszólal valaki:

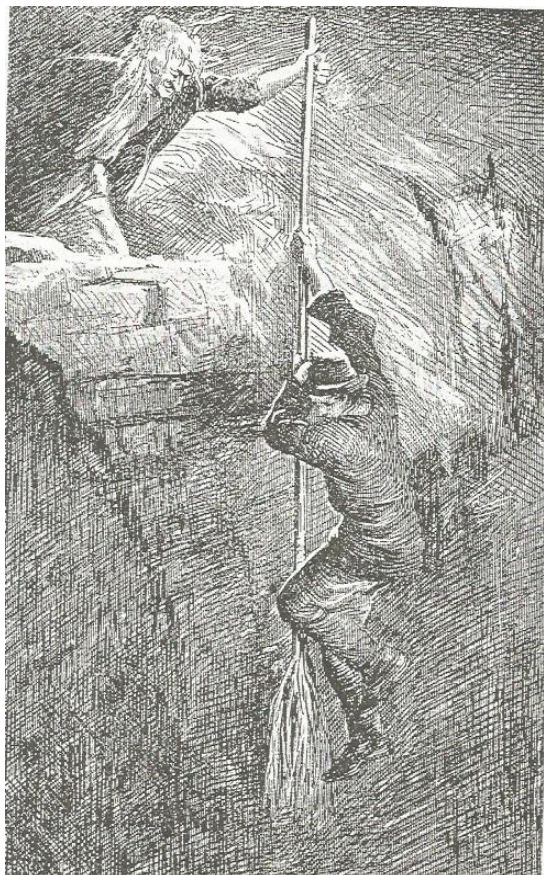
- Éhes vagy-e?

- Éhes bizony.

- Hát gyere fel hozzám! S abban a pillanatban leereszkedett egy seprőnyél.

- Fogóddz bele! Péter belefogózik a seprőnyélbe, s a vén boszorkány annál fogvást felrántotta egy rengeteg nagyszobába. De még ilyen szobát sem látott Péter világon való életében. Gyémánt volt a padlaja, arany az oldala, ezüst az ablaka. S volt a közepén aranyasztal, megterítve aranyabrosszal, s azon csupa aranytányér, aranytál. Asztal körül aranylóca. Mondta a vén boszorkány:

- No, Erős Péter, ülj ide! Egyél-igyl! Sok katonámat megölted, de ne félj, mert most jó helyre kerekedtél. Volt az asztalon étel-ital elegendő, minden, ami jó. Ettek-ittak, vígan voltak. S a vén boszorkány mindegyre csak kínálta:

- Igyál, Péter, igyl! - S mondotta magában: "Úgysem sokáig iszol!"

Mondotta Péter:

- Iszom, öreganyám, iszom! Igyék kend is. - S mondotta magában ő is: "Úgysem sokáig iszol!" Tovább isznak, iszogatnak. Egyszer csak úgy tesz Péter, mintha elálmosodott volna, nagyokat bólintott, nehezeket pislantott. Egyszer-egyszer még a fejét is hozzá vágta az asztalhoz, hogy nagyokat reccsent, roppant az aranyasztal. A vén boszorkánynak sem kellett egyéb. Felugrik az asztal mellől, indul az ajtónak, de mikor éppen a kilincsre tette a kezét, Péter is felugrik az asztal mellől, megragadja a boszorkányt, s úgy vágja az asztal alá, hogy a gonosz lelke egyszeriben kirepült. Azzal benyit a mellékszobába, s hát ott egy rengeteg nagy szövőszék van, azt miszlikbe törí, azzal ment ki egyenesen a királyhoz, s mondta:

- Na, felséges királyom, többet ne búsuljon. Elpusztítottam a boszorkányt. Vígan élheti ezentúl a világot. Hiszen nem is búsult többet a király, mert abban a szempillantásban, amikor a boszorkány gonosz lelke kirepült, megvilágosodott az egész vár. Ragyogott ég, föld s minden. Ami katonája még volt a vén boszorkánynak, amíg Péter a boszorkánynál volt, Mihály mind levágta. Most már igazán élhette világát a király. Bezzeg marasztotta a király Pétert, s Mihályt, hogy maradjanak ott örök életükre. De Péter azt mondta:

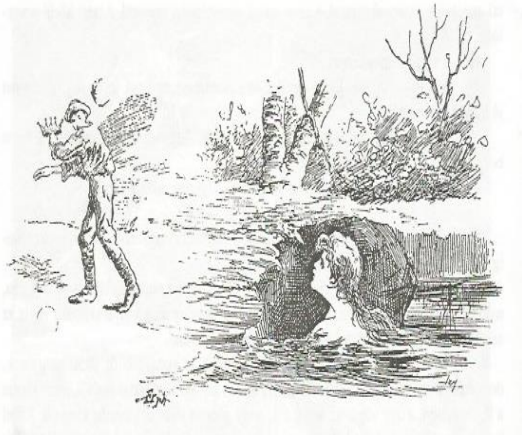
- Köszönöm jóságát, felséges királyom, de én még egy kicsit széjjelnézek, s ha Isten segít, majd visszajövök. Addig maradjon itt a pajtásom. Hiába marasztották, Péter nem maradott, ment, mendegélt az aranyréten, egész nap bódorgott erre-arra, egyszer

aztán erősen elfáradt, s lefeküdt egy fa alá. Amint ott fekszik a fa alatt, látja, hogy leszáll egy hattyú melléje.

A szárnyát megrázintja, s abban a pillanatban olyan szép leány lesz belőle, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. A leánynak aranykorona volt a fején, s azt szépen letette a földre. Péter úgy tett, mintha aludnék, s akkor a leány felkelt, volt a fától nem messze egy tó, abba belement, hogy megfürödjék.

"No - gondolta Péter -, enyém vagy te mostan." Hirtelen fölkapta a koronát, s megfutamodott. Utána kiált a leány:

- Megállj te, szép legény! Fordulj vissza, s tiéd leszek. Péter csakugyan megfordult, ment visszafelé a koronával, de amint a tóhoz ért, a leány rászólt:

- No, te legény, el akartad vinni a koronámat, de meg is büntetlek érte. Legyen belőled aranybárány! Ahogy kimondta ezt a szót, mindjárt aranybárány lett Péterből. Telik-múlik az idő. Eltelik egy hét, eltelik két hét. Péter csak nem került vissza a várba. Mondja Mihály a királynak:

- Felsőges királyom, én elmegyek Péter után, mert annak valami baja esett. Elmegy Mihály, megy, mendegél az

aranyréten, s találkozik azzal az ősz öregemberrel, aki a csengő virágra igazította volt.

- Hát te hová mégy, fiam? A társadat keresed úgy-e?

- Eltalálta, öregapám.

- No, ha azt keresed, amott van egy tó, annak a partján szaladgál egy aranybárány, az a te pajtásod. Menj oda, vágd el a nyakát. Vesd a tóba, s megint visszaváltozik embernek. De mondd meg neki, hogy többet vissza ne forduljon, mikor a tündérleány utána kiabál.

Odaszalad Erős Mihály a tóhoz. Hát csakugyan ott szaladgál az aranybárány. Megfogja, a nyakát kettévágja, a tóba beledobja, s ím, csakugyan igaza volt az ősz öregembernek: a bárányból Péter lett, de még hétszerte szebb és erősebb, mint annak előtte volt.

- Hallod-e, Péter - mondja Mihály -, az életedet most visszaváltottam, de vigyázz magadra, s többet vissza ne nézz, ha az a tündérleány vagy nem tudom, miféle utánad kiabál. Jól van, Péter meg is ígérte. Mihály visszament a várba, ő pedig megint csak lefeküdt a fa alá. Várta a hattyút, de másodszor is éppen úgy járt, mint először. Mikor a tündérleány letette a koronát, fölkapta, megfutamodott vele, de nem tudta megállni, hogy vissza ne tekintsen, olyan szépen szólította, hívogatta a tündérleány: nézz vissza, gyere vissza, tiéd leszek, te szép legény! Bezzeg hogy visszanézett másodszor is, s akkor a tündérleány madárrá változtatta. Várják Pétert, de hiába várják, s Mihály megint csak utána indult. Találkozik az ősz öregemberrel, s az mindjárt el is igazgatta a tóhoz.

- Eredj csak oda, megtalálod madár képében. Fogd meg, vesd a tóba, hadd

igyék belőle. S ha visszaváltozott embernek, mondd meg neki, hogy sokat ne játsszék az életével, mert bizony mondom, hogy megbánja. Odamegy Mihály a tóhoz, megfogja a madarat, beleveti, a madár nagyot iszik a vízből, s visszaváltozott embernek. Most még hétszerte szebb s erősebb, mint volt annak előtte.

- No, Péter - mondja Mihály -, másodszor is visszaváltottam az életedet, de azt mondom neked, fogadd meg az ősz öregember tanácsát, mert még idáig jó hasznát vettük a tanácsának. Akármit kiáltson az a leány, vissza ne fordulj, ha az életed kedves. Hiszen Péter fogadkozott erősen, hogy így, meg úgy, hogy ő ugyan többet vissza nem fordul, ha kétségbeesik is az a leány. De hiába fogadkozott, mert az a leány olyan szépen kérte, olyan édes szóval hívta, csalogatta vissza harmadszor is, hogy Péter mégiscsak visszafordult, abban a szempillantásban a földbe gyökerezett a lába, s egy nagy lombos nyárfa lett belőle. Eltelik egy hét, eltelik két hét, megint hiába várják Pétert.

- "Már látom - gondolja magában Mihály -, hogy az én pajtásom megint bajba került." Ment egyenest az ősz öregemberhez, kérdi tőle, hogy nem látta-e Pétert? - Én láttam - mondja az ősz öregember. - Látom most is, ott van, ni, nyárfa képében. Nesze, itt egy fejsze, vágd ki a nyárfát tövéből, de úgy vágd, hogy a tóba essék. Akkor megint visszaváltozik embernek, de mondd meg neki, hogy többet én sem tudok rajta segíteni, úgy nézzen vissza arra a leányra. Megy Mihály a tóhoz, kivágja a nyárfát tövös-tövéből, a fa belecsobbán a tóba, s ím, csakugyan Péter harmadszor is visszaváltozik embernek.

- No, Péter - mondotta Mihály -, harmadszor is visszaváltottam az

életedet. De tudd meg, hogy többször már nem lehet, vigyázz hát magadra. Azzal Mihály visszament a várba, Péter pedig leheveredett a fa alá. Lehunyta a szemét, mintha aludnék, s hát repül a hatyú nagy szárnycsattogtatással. Aztán szép csendesen leereszkedik Péter mellé, ott egyszeriben leánnyá változik. Leteszi fejről a ragyogó koronát, s azzal szalad a tóhoz. Hopp, felugrik Péter, kapja a koronát. Szalad árkon-bokron át, hegyenvölgyön keresztül. Utána a tündérleány, mint a sebes szél, s hívja folyton, csalogatja:

- Nézz vissza, nézz vissza, s tied leszek holtig! De hiába hívja, Péter nem néz vissza. Könyörög, sír, rimánkodik:

- Nézz vissza, nézz vissza! Csak egyszer nézz vissza! Sírhat, könyöröghet, Péter nem néz vissza. Meg sem állott a várig. Szaladott be a kapun, csak ott fordult vissza. Na, akkor már visszafordulhatott. Ott volt a tündérleány is. A nyakába borult Péternek, s mondta lelkes szóval:

- Te az enyém, én a tied! Ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket.

Azzal egymást szépen kézen fogták, fölmentek a palotába. Ott a király mindjárt papot hívatott. Nem egyet, de kettőt. A király leányát összeeskették Erős Mihállyal, a tündérleányt Erős Péterrel. Arra aztán előkerekedtek a cigányok, húzták, ahogy tudták, s járták a legények s a leányok.

Az öreg király kétfelé osztotta az aranyrétet. Az egyik felét adta Péternek, a másikat Mihálynak, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Benedek Elek